

NÁZEV/TÉMA: **Období dospělosti**

Vyučovací předmět: **Psychologie a komunikace**

Škola: **SZŠ a VOŠZ Znojmo**

Učitel: **Mgr. Olga Černá**

Třída + počet žáků: **2. ročník, obor ZA, 24 žáků**

Časová jednotka: **1 vyučovací jednotka (45 minut)**

Použité metody: **RWCT - BRAINSTORMING** (burza nápadů, bouře mozku), **INSERT** (interaktivní poznámkový systém pro efektivní čtení a myšlení)

Uspořádání třídy: **klasické rozvržení třídy - rozmístění žáků a lavic v pěti řadách za sebou**

Charakteristika třídy: jde početně o třídu se standardním počtem žáků - 24 (19 dívek a 6 chlapců), třída patří na škole k průměrným, s vyšším počtem méně nadaných žáků, nikdo nemá žádné omezení; v ukázkové hodině při využívání této metody bylo přítomno 21 žáků

Situace: Jde o navazující látku z oblasti ontogenetické psychologie. Žáci měli pouze základní informace k danému období, které získali v úvodní hodině při seznámení s novým tématem. Hodinová dotace tohoto celku je 12 hodin.

Kompetence:

K1 - kompetence k učení - práce s odborným textem

K2 - kompetence komunikativní - uplatňovat zásady správného vyjadřování - jazyková a stylistická norma a odborná terminologie, zaznamenávat myšlenky a získané informace

K3 - kompetence občanské a kulturního podvědomí – jednat odpovědně, samostatně a iniciativně (v tomto ročníku neprobíhala ještě výuka podle ŠVP, uvádím ty, které by v případě výuky podle ŠVP byly využity pro dané téma)

Průřezová témata: občan v demokratické společnosti, člověk a životní prostředí

Výstupy: vycházejí z celého tematického celku - předcházela myšlenková mapa - téma - rozdělení věkových období

Výukové cíle:

Cíle formulují, co bude žák znát a umět, které poznatky budou důležité pro rozvoj v připravované profesi:

C1) - žák vysvětlí význam slova dospělost a rozdělí období dospělosti (BRAINSTORMING)

C2) - žáci prostuduje předložený text INSERT a opatří jej doporučenými značkami

C3) - žák konfrontuje poznatky z textu se spolužáky (známé, méně známé, neznámé, informace v rozporu)

C4) - žák bude mít ucelenou představu o období dospělosti, vymezí klíčová slova

Potřebný materiál včetně přesného uvedení zdrojů:

- tabule k zápisu tématu vyučovací jednotky a jejího cíle
- nakopírovaný text připravený učitelem
- učebnice: Čechová, Věra, Mellanová, Alena, Kučerová, Hana. *Psychologie a pedagogika II*. Informátorium. Praha 2004. 160 s. ISBN 80-7333-028-8.
- psací potřeby dle volby žáka - doporučuji propisku

EVOKACE: úvodní část vyučovací jednotky - použití frontální výuky - seznámení s tématem a poté následuje metoda RWCT BRAINSTORMING - klíčovým slovem bylo slovo dospělost v jednotlivých obdobích dospělosti. Žáci vyslovují v rychlém myšlenkovém sledu výrazy, které se podle nich vztahují ke klíčovému slovu, učitel jejich návrhy zapisuje na tabuli.

doba trvání - 7 minut

UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU: ve druhé části vyučovací jednotky si žák v daném časovém limitu čte předložený text, kde podle předem daných pokynů jednotlivé odstavce označí příslušnou značkou, která poslouží pro další zpracování a konfrontaci se spolužáky. Značky jsou součástí konečné části textu a navíc jsou zaznamenány na tabuli a se žáky podiskutovány.

doba trvání - 20 minut

REFLEXE: v závěrečné části pracují žáci společně - skupinová forma výuky, kdy po jednotlivých odstavcích konfrontují text a sdělují ostatním, jakou značkou byl odstavec označen, co je pro ně známé, neznámé, nové, čemu nerozumí. Celou problematiku diskutují ve spolupráci s vyučující, která vysvětluje, co v textu označili jako neznámé a informace, kterým nerozumí. Převažovala první 3 značení, nikde se neobjevila značka, že jsou informace v rozporu s tím, co žák ví. Při diskusi převažovaly informace, které jim byli známé. Tyto informace znali proto, že v tomto věkovém období se nachází věk jejich rodičů, kdy měli možnost srovnávat text s danou skutečností.

Došlo i na první použitou metodu - brainstorming, kde byly prověřeny prvotní informace - klíčová slova.

doba trvání 15 minut

Text si žák ponechá a poslouží jako studijní materiál k opakování učiva a domácí přípravě na další vyučovací jednotku.

Ověření cíle vyučovací jednotky - doba trvání 3 minut

Hodnocení:

BRAINSTORMING - hodnotí se v samotném závěru vyučovací jednotky, kdy se vracíme ke klíčovým slovům - nápadům. Poslouží i pro samotné hodnocení, zda byla nalezena odpověď či podobnost s daným textem, splnění první daný cíl - C1.

INSERT - ověřuje se správnost označení textu značkami a konfrontace - splnění druhého cíle a třetího cíle - C2 C3. Žáci mezi sebou komunikují, sdělují se informace pro ně přijatelné a přínosné, popř. doplňují o již ověřené popř. jim dobře známé z vlastního rodinného prostředí - názory byly vyjádřeny pomocí neformální diskuse a usměrňovány vyučující.

Byly použity všechny 3 kompetence vypsane výše.

Pedagogická reflexe (co se mi podařilo, co mohu příště udělat jinak, lépe):

Co se mi podařilo - přimět žáky k individuální práci, zamyslet se nad textem. Nutné však bylo sledovat, zda žáci pracují zcela samostatně a neruší se vzájemně, čímž by se okrádali o stanovený čas pro práci s textem. Po přečtení textu jsem je navedla ke skupinové diskusi, kdy byly při komunikaci dodržovány správné zásady komunikace, svoboda projevu, umění naslouchat ostatním.

Vyučovací jednotka byla časově náročná, ale cíle byly splněny. Žáci si rozšířily vědomosti o další poznatky, které využijí v rámci mezioborové spolupráce, zvláště v předmětu ošetřování nemocných, kde se setkávají s tímto věkovým obdobím v roli klientů - zvláště pozdní dospělosti a realizují u nich ošetřovatelskou péči.

Metodu INSERT jsem již používala dříve, takže jsem na ni byla dostatečně připravena a sledovala si čas, který byl pro zvládnutí tématu rozhodující.

Co bych příště udělala jinak, lépe - z vyučovací jednotky jsem měla já i žáci dobrý pocit, k tématu se mohu vrátit v následující hodině cvičení, kde mohu dát ještě prostor k další diskusi.

V případě delšího časového úseku by se mohla využít třeba metoda pětilístku k ověření pochopení dané problematiky.

K přípravě příkládám:

Příloha č. 1 - text použitý pro INSERT

Příloha č. 1

Období dospělosti

Období dospělosti - střední věk života je nejdelším životním obdobím. Zahrnuje věk od 20 - 22 let do 60 - 65 let. V tomto věku nastávají vývojové změny vyplývající z tělesné a psychické stránky.

Období se rozděluje na:

- a) časnou dospělost (raná)
- b) střední dospělost (období životní stabilizace)
- c) pozdní dospělost (střední životní věk)

Je třeba se zabývat individuálními rozdíly v tělesném i psychickém vývoji.

Všeobecná charakteristika - vývojové zvláštnosti:

1. **Tělesný a pohybový vývoj** - organismus dosáhl určité výšky a fyziologické zralosti všech orgánů.
2. **Psychický vývoj** - je charakterizován psychickou zdatností, jedinec využívá získané životní zkušenosti, vývoj je podmíněn i vývojem psychických procesů, získáním životních zkušeností v pracovní i každodenní činnosti, umožňuje podávat maximální duševní výkony.
3. **Po stránce sociálně psychologické** je pro toto období zvládnutí role dospělého člověka, založení rodiny a výchova dětí, pracovní zařazení, pracovní specializace a sociální začlenění.

Asi 90% uzavírá manželství do 30 let života - ženy dříve než muži. Tím plní jednu z hlavních potřeb člověka - zachování rodu. Předpokladem je dosažení úplné pohlavní zralosti, umožňující plození dětí, existenční zabezpečení rodiny.

Založení rodiny je významným mezníkem v životě dospělého člověka a psychicky ho to poznamenává. Rodina znamená citové obohacení - v citech k partnerovi, dětem a příbuzným. Rodina zvyšuje i vědomí zodpovědnosti.

Výchova dětí přináší citové radosti, ale i zklamání a rozčarování. Utváření osobnosti dospělého člověka v rodině a jeho psychický vývoj závisí na mnohém na charakteru rodinného soužití - zda je harmonické, disharmonické nebo zcela znemožněné.

Harmonické manželství zaujímá významné místo a je důležitým činitelem pro seberealizaci dospělého člověka.

Disharmonické manželství přináší rozladěnost, nervozitu, zatrpklost, činí člověka vnitřně nespokojeným a nešťastným a často se odráží i na jeho zdravotním stavu. Vážným problémem je rozvodovost, která stoupá. Mimo jiné je podmíněna i emancipací žen. Důsledky rozvodovosti jsou pro psychiku dospělého člověka neblahé a v případě rozvodů manželství s dětmi jsou znásobeny nepříznivými důsledky pro děti.

Pracovní zařazení, profesionalizace v povolání - pracovní specializace a její zdokonalování - umožňují vlastní obživu i materiální zajištění potomstva. Míra seberealizace a spokojenosti v povolání významně ovlivňují psychiku dospělého člověka.

Vysoká pracovní specializace má kromě kladných stránek i záporné důsledky pro psychiku dospělého člověka. Člověk nevidí souvislosti své pracovní činnosti s ostatními spolupracovníky - vede k anonymitě pracovních vztahů, nespokojenosti, izolovanosti, bezvýznamnosti i zbytečnosti vlastního pracovního úsilí a přínosu a může mít za následek snížení pracovního výkonu.

Dospělost je věkem nejvyšší pracovní výkonnosti.

Pro dospělost je příznačné i **sociální začlenění** a zakotvení - rovnoprávné postavení ve společnosti - má funkce v rozličných společenských a zájmových organizacích a společenská angažovanost. V ní se všestranně rozvíjí a dotváří tak osobnost dospělého člověka.

Vzniká i diferenciací sociálních vztahů. Vedle rodinných a příbuzenských vztahů jsou to vztahy dospělých na pracovišti, vztahy se členy zájmových společenských organizací, v nichž pracují jako členové nebo funkcionáři, dále starší a novější přátelské vztahy, sousedské vztahy, atd.

Dospělí využívají pestře volný čas, což je podmíněno velkou rozmanitostí osobních zájmů a zálib. Aktivní odpočinek je důležitým prostředkem k plné seberealizaci, ale i významným zdravotním činitelem - upevňuje zdraví a psychickým činitelem - prostředek relaxace. Význam aktivního odpočinku vzrůstá v důsledku zkrácení pracovní doby.

4. Pro dospělost je příznačná současné probíhání **evolučního a involučního procesu** - růstu a stárnutí jak v somatické, tak i psychické oblasti. Jejich vzájemný poměr závisí na věku. Involuční procesy začínají převládat nad evolučními po 45. roku. Ve stáří se potom stávají jedinou věkovou charakteristikou.

5. Pro věk dospělosti je příznačné i to, že se v něm **naplňuje smysl života**. Jeho bilance ukáže, do jaké míry se splnily plány, cíle, touhy, přání atd., které si mladý člověk vytýčil, zda jeho život měl nebo neměl smysl a hodnotu.

Informace pro zpracování:

Přečtěte si pozorně předložený text, který je rozdělen na krátké odstavce. Po levé straně v průběhu čtení udělejte následující označení (viz níže). Prosím přistupujte k plnění úkolu zodpovědně, využijte třeba i všechna označení (ale není podmínkou), pokud něčemu v textu nerozumíte, nebo budete potřebovat objasnit.

- ✓ informace znám
- + informace je pro mě nová
- ? tomu nerozumím, chci se dozvědět více
- informace je v rozporu s tím, co vím